

УДК 7.036.2 «1860/1930»

О. В. Вольська

ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ІМПРЕСІОНІСТІВ У СВІТОВОМУ МИСТЕЦТВІ

Мистецтво кінця XIX – початку XX століття все наполегливіше відходить від принципу життєподібності форми. Воно бурхливо розвивається, втрачає свою колишню стильову цілісність, розвиток стає все більш нерівномірним, стрибкоподібним, творча взаємодія окремих видів мистецтва порушується, зростають індивідуалістичні тенденції.

Пошуки нових шляхів, експериментування, різноманітність і контрастність творчих пошуків – відмінні риси мистецтва кінця XIX – початку XX століть. У цей період виник такий художній напрям як імпресіонізм, провідним принципом якого було відображення навколишнього світу в достовірних зору формах самої дійсності. Він є початком найбільшого перевороту в історії образотворчого мистецтва, який заклав основи якісно нового його етапу – мистецтва XX століття, що і пояснює необхідність вивчення даного напрямку французького мистецтва з метою зрозуміти культурну цінність імпресіонізму й оцінити його культурну спадщину з сучасної точки зору.

Загальні поняття, що зачіпають вивчення питання про французьке мистецтво XIX ст., зокрема, творчість імпресіоністів отримали свою реалізацію в наукових працях таких авторів як В. Калмикова, Є. Зоріна, Я. Хілл, А. Чегодаєв, П. Гуревич, Д. Столяров, В. Кортунов, Е. Маркарян, А. Радугин, А. Швейцер, М. Дмитрієва. Умови, передумови, характерні риси формування імпресіонізму, його відмінні риси досліджували Н. Скоробогатько, Д. Ревалд, Б. Денвір, І. Азізян, Л. Вентурі, С. Маковський, І. Мосін, О. Рейтерсверд, Д. Сарабьянов. Праці, пов'язані з естетикою імпресіонізму належать К. Моклеру, Н. Ермільченко, Г. Абеляшевій, Т. Котельніковій, В. Бобровському, М. Діршу.

Історію імпресіонізму, його зародження, розвиток і вплив на європейський живопис в цілому досліджували Н. Бродська, Л. Байрамова. М. Герман у своєму дослідженні розглядає імпресіонізм у широкому історичному та літературному контексті. Г. Крепальді підпорядковує велику частину раніше проведених досліджень, детально розглядає типові для імпресіоністів сюжети й їх нову манеру живопису, аналізує спадщину імпресіоністів. І. Вальтер у своїй монографії викладає історію живопису імпресіоністів, включаючи так званий пост- або неоімпресіонізму у Франції. Крім того, вона дає огляд споріднених художніх течій в інших європейських країнах, а також у Північній Америці.

На сьогоднішній день поставлена проблема є маловивченою, але значною сторінкою мистецтва. Вона вимагає більш глибокого розгляду, систематизації існуючого матеріалу. Крім того існує необхідність визначення ролі імпресіонізму в мистецтві XIX століття і його впливу на подальший розвиток мистецтва.

Мета статті – проаналізувати вплив імпресіонізму на подальший розвиток мистецтва, визначити значення творчості імпресіоністів у світовій культурі.

Імпресіонізм (франц. *impressionnisme*, від *impression* – враження), напрям у мистецтві останньої третини XIX – початку XX ст. Імпресіонізм склався у французькому живописі кінця 1860 – початку 1870-х рр. [2, с. 12].

Новий рух виник як реакція на застій, що панував в ті роки академізму. Благодатний ґрунт для розвитку імпресіонізму підготували художники барбізонської школи: вони першими стали писати етюди з натури [1, с. 53].

Після першої виставки в Парижі цих художників почали називати імпресіоністами, від французького слова «*impression*» – «враження». Це слово підходило до їхніх робіт, тому що в них художники передавали своє безпосереднє враження від побаченого.

Не можна сказати, що шлях художників-імпресіоністів був легкий. Спочатку їх не визнавали, їхній живопис був занадто сміливим і незвичайним, над ними сміялися. Ніхто не хотів купувати їхніх картин. Але вони вперто йшли своїм шляхом. Ні бідність, ні голод не могли змусити їх відмовитися від своїх переконань.

Минуло багато років, багатьох з художників-імпресіоністів уже не було в живих, коли їхнє мистецтво було, нарешті, визнано [4, с. 68].

Для їх творів характерні зображення випадкових ситуацій, сміливість композиційних рішень, невірноваженість, фрагментарність композиції, несподівані точки зору, ракурси, зрізи фігур рамою.

Прагнучи до максимальної безпосередності та точності в переданні зримого світу, імпресіоністи почали писати переважно на відкритому повітрі і підняли значення етюду з натури, майже витіснив традиційний тип картини, ретельно й неспішно створюваної в майстерні [1, с. 13].

Художня концепція імпресіонізму будувалася на прагненні природно й невимушено запам'ятати навколишній світ у його мінливості, передаючи свої швидкоплинні враження [1, с. 53].

Всіма силами намагаючись це зробити і знайти форму вираження, ближчу до їх першому враженню від речі, ніж це робилося коли-небудь раніше, імпресіоністи створили новий стиль. Остаточо звільнившись від традиційних правил, вони ретельно розробили цей стиль, для того щоб мати можливість вільно слідувати відкриттям, зробленим їх загостреною сприйнятливістю. Роблячи таким чином, вони відмовлялися від претензій на відтворення реальності. Відкинувши

об'єктивність реалізму, вони взяли один елемент реальності — світло, для того щоб передавати природу [3, с. 100].

Імпресіонізм продовжує розпочате реалістичним мистецтвом 1840-60-х рр. звільнення від умовностей класицизму, романтизму і академізму і затверджує красу повсякденної дійсності, простих мотивів, добивається живої достовірності зображення. Акцентуючи як би випадково спійманий поглядом скороминучий момент безперервного перебігу життя, імпресіоністи відмовляються від оповідання, від фабули. Пізнання світу в імпресіонізмі ґрунтується головним чином на витонченій спостережливості, візуальному досвіді художника, що використовує для досягнення художньої переконливості твору і закони природного оптичного сприйняття. Процес цього сприйняття, його динаміка відбиваються в структурі твору, яка, в свою чергу, активно направляє хід сприйняття картини глядачем. Проте підкреслений емпіризм методу імпресіонізму, рідний його з натуралізмом, часом приводив представників імпресіонізму до самодостатніх візуально-мальовничих дослідів, що обмежують можливості художнього пізнання сутнісних моментів дійсності. Загалом твори імпресіоністів відрізняються життєрадісністю, захопленістю чуттєвою красою світу, і лише в деяких роботах Дега і Мане присутні гіркі, саркастичні ноти [2, с. 56].

Цей новий підхід до природи підказав художникам необхідність поступово виробити нову палітру і створити нову техніку, яка відповідає їхнім намаганням утримати текучу гру світла.

Накладаючи фарби відчутними мазками, роблячи неясними обриси предметів, вони зуміли злити їх з навколишнім середовищем. Цей метод дозволяв їм легко вводити одну фарбу в зону іншої, не послаблюючи і не втрачаючи сили цієї фарби і збагачуючи таким чином колорит. Безліч роздільних мазків і їх контрастність допомагали викликати відчуття рухливості, вібрації світла і певною мірою відтворювати їх на полотні.

Імпресіонізм стверджував красу повсякденної дійсності в усьому багатстві її фарб та постійної мінливості, розробив закінчену систему пленеру, домігшись враження блискучого сонячного світла, вібрації світоповітряного середовища. Мальовнича система імпресіонізму відрізняється розкладанням складних тонів на чисті кольори, як би змішуються в оці глядача, багатством рефлексів, кольоровими тінями. Під впливом імпресіонізму розвивалося творчість багатьох живописців інших країн (К. Коровін, І. Грабар в Росії).

Імпресіоністи оновили колорит, вони відмовилися від темних, земляних фарб і наносили на полотно чисті, спектральні кольори, майже не змішуючи їх попередньо на палітрі. Характерна також і стислість, етюдність творчого методу імпресіоністів. Адже тільки короткий етюд дозволяє точно фіксувати окремі стани природи [4, с. 77].

Досвід імпресіонізму було успішно засвоєно в інших видах мистецтва: в скульптурі, де форми відрізнялися навмисною пластичною

незавершеністю, передачею миттєвого ефекту руху. В цілому, імпресіонізм не залишив єдиної школи, особливого художнього стилю, хоча багато з його художніх відкриттів увійшло в сучасну естетичну культуру [4, с. 77].

Робота над картиною безпосередньо на відкритому повітрі дала можливість відтворювати природу у всій її реальній жвавості, тонко аналізувати та миттєво відображати її перехідні стани, вловлювати найменші зміни кольору, з'являються під впливом вібруючого і текучого світло-повітряного середовища, яке деколи стає в імпресіонізмі самостійним об'єктом зображення (головним чином в творах Моне). Імпресіоністична картина являє собою окремих кадр, фрагмент рухомого світу. Цим пояснюються, з одного боку, рівноцінність всіх частин картини, одночасно народжуються під пензлем художника і однаково беруть участь в образній побудові твору; з іншого боку — здаються випадковість і неврівноваженість, асиметрія композиції, сміливі зрізи фігур, несподівані точки зору і складні ракурси, що активізують просторову побудову; втрачаючи глибину, простір деколи «вивертається» на площину або ж іде у нескінченність. В окремих прийомах побудови композиції та простору відчутний вплив японської гравюри і частково фотографії [2, с. 78].

До середини 1880-х рр. імпресіонізм, вичерпавши свої можливості як цілісної системи і єдиного напрямку, розпадається, давши імпульси для подальшої еволюції мистецтва. Імпресіонізм увів у мистецтво нові теми, осмисливши естетичну значущість багатьох сторін реальності. Твори зрілого імпресіонізму відрізняються яскравою і безпосередньою життєвістю. У той же час для імпресіонізму характерно і виявлення естетичної самоцінності та нових виражальних можливостей кольору, підкреслена естетизація способу виконання, оголення формальної структури твору; саме ці риси, тільки зароджуються в імпресіонізмі, отримують подальший розвиток в неоімпресіонізмі, постімпресіонізмі. У 1880-1910-х рр. імпресіонізм справив значний вплив на багатьох живописців інших країн (М. Ліберман, Л. Корінт в Німеччині; К. Коровін, В. Серов, Е. Грабар, ранній М. Ларіонов в Росії тощо), який проявився в освоєнні нових сторін дійсності, в оволодінні ефектами пленеру, висвітлені палітри, ескізної манери, засвоєнні окремих технічних прийомів [2, с. 57].

У 1886 р. відбулася остання виставка імпресіоністів. Однак, як мальовничий метод, імпресіонізм не припинив свого існування: аналогічні пошуки велися майстрами інших країн — Англії та Росії [1, с. 55].

Зробивши художню революцію в свідомості сучасників, розкривши їм нові обрії, імпресіонізм дав поштовх до розвитку мистецтва та появи нових концепцій, течій і форм. У його надрах зародилися неоімпресіонізм, постімпресіонізм, фовізм, які привели в свою чергу до виникнення нових художніх естетик і напрямків.

Таким чином, імпресіоністи прагнули передати у своїх творах безпосереднє враження від навколишнього середовища, перш за все від сучасного міста з його рухомим, імпульсивним, різноманітним життям. Це враження вони прагнули втілити на полотні, створивши живописними засобами ілюзію світла та повітря. Для цього вони розклали колір на весь спектр, намагаючись писати чистими кольорами, не змішуючи їх на палітрі та використовуючи оптичне сприйняття ока, що зливає на певній відстані окремі мазки в загальний живописний образ.

Разом з тим імпресіонізм і, як ми побачимо далі, постімпресіонізм — це дві сторони, або, вірніше, два послідовних тимчасових етапів того корінного перелому, які поклали межу між мистецтвом Нового і Новітнього часу. У цьому сенсі імпресіонізм, з одного боку, завершує розвиток усього післяренесансного мистецтва, провідним принципом якого було відображення навколишнього світу в достовірних зору формах самої дійсності, з іншого — є початком найбільшого після Ренесансу перевороту в історії образотворчого мистецтва, який заклав основи якісно нового його етапу — мистецтва ХХ століття.

Список використаної літератури

1. Мирное искусство. Направления и течения от импрессионизма до наших дней. Энциклопедия / И. Г. Мосин. — М. : СЗКЭО «Кристалл», 2006. — 192 с. **2. Моклер К. Импрессионизм: История, эстетика, мастера** / К. Моклер. — М. : Либроком, 2011. — 160 с. **3. Ревалд Д.** История импрессионизма / Д. Ревалд [ч. 2]. — М. : Искусство, 1959. — 189 с. **4. Хилл Я. Б.** Импрессионизм : новые пути в искусстве / Я. Б. Хилл. — М. : АРТ-Родник, 1998. — 200 с.

Вольська О. В. Значення творчості імпресіоністів у світовому мистецтві

У статті автор пропонує проаналізувати історію зародження, форміювання, розвитку і вплив імпресіонізму на подальший розвиток образотворчого мистецтва. Визначити фактори які сприяли зародженню імпресіонізму і його формування як окремого напрямлення. Автор статті розглядає творчість представників імпресіонізму та їх вплив на формування нових напрямлений ізобразітельного мистецтва світової культури.

Ключові слова: імпресіонізм, враження, живопис, пленер, художній стиль.

Вольская Е. В. Значение творчества импрессионистов в мировом искусстве

В статье автор предлагает проанализировать историю зарождения, формирования, развития и влияние импрессионизма на дальнейшее развитие изобразительного искусства. Определить факторы которые способствовали зарождению импрессионизма и его

формирования как отдельного направления. Автор статьи рассматривает творчество представителей импрессионизма и их влияние на формирование новых направлений изобразительного искусства мировой культуры.

Ключевые слова: импрессионизм, впечатление, живопись, пленэр, художественный стиль.

Volskaya H. Value of creativity of impressionists in world art

In the article the author offers proanalyzyrovat history zarozhdenyya, formyovanyya, Development and Effect on ympressyonyzma dalneyshee yzobrazytelnoho development of art. Opredelyt Factors kotorye sposobstvovaly zarozhdenyyu ympressyonyzma and his generating as a separately napravlenyya. Author articles rassmatryvaet creativity ympressyonyzma representatives and their Effect on Formation of new napravlenyyu yzobrazytelnoho iskusstva the global culture.

Key words: impressionism, impression, painting, an open-air, art style.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2012 р.

Прийнято до друку 27.04.2012 р.

УДК 378.016:730

О. В. Вольська

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ТА
КЕРІВНИЦТВО НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ У НАВЧАННІ
СКУЛЬПТУРИ**

Самостійна робота студентів під керівництвом викладача є головним чинником у накопиченні знань, умінь та навичок. Обмежена кількість годин, що відведена на вивчення предмета, не завжди дозволяє достатньо глибоко вивчити усі важливі для курсу теми на заняттях. Тож студенти мають самостійно розвивати теоретичне мислення, оволодівати навичками творчої роботи, набувати специфічних знань з форми, пластики, світла, текстури та фактури матеріалу для подальшого творчого проектування скульптурних композицій або скульптурно-архітектурних деталей. Викладач має націлити студентів на самостійне здобування знань та пристосування їх на практиці.

Самостійна робота студентів повинна протікати у формі взаємодії з педагогом: студент отримує безпосередні вказівки, рекомендації викладача про організацію та зміст самостійної діяльності, а викладач виконує функцію управління через облік, контроль і корекцію помилкових дій.